

2025
ŞUBAT

**Türkiye’de Türkçe
Dışında Konuşulan
Anadillerin Kullanım
Düzeyi ile Anadillerine
İlişkin Talep ve
Eğilimlere Yönelik
Araştırma Raporu**

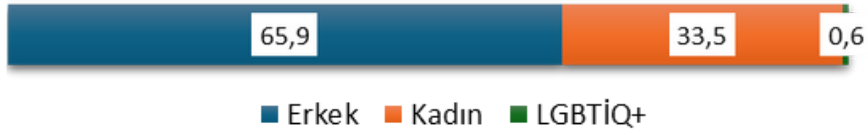
Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi 28 Ocak-11 Şubat 2025 tarihleri arasında 22 kentte yaşayan yurttaşların katılımı ile, Türkiye’de Türkçe Dışında Konuşulan Anadillerinin Kullanım Düzeyi ile Anadillerine İlişkin Talep ve Eğilimleri ölçebilmek amacıyla bir anket çalışması gerçekleştirmiştir.

Türkiye genelinde yer alan 22 kentte online ortamda yürütülen çalışmaya 1285 kişi katılmıştır. Diyarbakır, İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum, Adıyaman, Van, Mardin, Şanlıurfa, Bingöl, Ağrı, Antalya Mersin, Şırnak, Bursa, Gaziantep, Batman, Hakkâri, Dersim, Malatya, Adana ve Siirt kentlerini kapsayan anket çalışmasının soru formu 3 bölümden oluşmuştur.

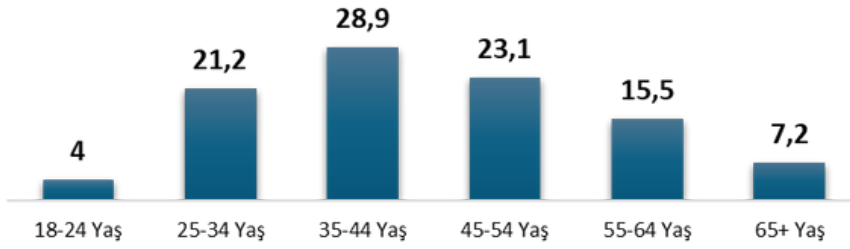
Birinci bölüm; yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi değişkenler üzerinden araştırma grubunun demografik verilerine odaklanırken; ikinci bölüm; araştırma grubunun Anadilini, anadillerine ilgisini, konuşma, kullanma, yaygınlaştırma düzeyini ve Anadilinden kaynaklı ayrımcılık algısını, Son bölüm ise araştırma grubunun sahip olduğu anadillerine ilişkin talep ve önerilerini öğrenmeyi hedeflemiştir.

Yanıtların SPSS ortamına aktarılarak hesaplandığı ve grafik tablolarla analize tabi tutulduğu anket çalışmasına ağırlıklı olarak; Kürtçe konuşan yurttaşların, orta yaş ve nispeten yüksek eğitim grubunun ve yoksulluk seviyesinde seyredenlerin katıldığı gözlenmiştir.

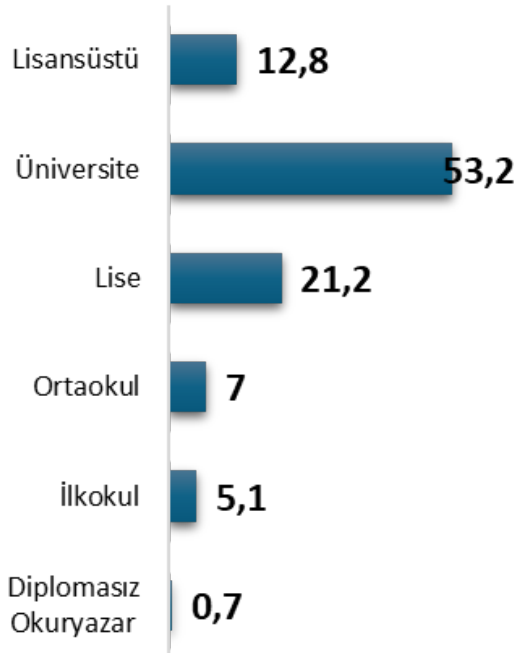
11 yaş altı her 5 çocuktan 1’inin dahi artık anadilini sıklıkla konuşmadığını tespit eden çalışma yaş küçüldükçe anadilini konuşanların oranının azaldığını ve bilmeyenlerin oranının arttığını göstermiştir. Çalışma sonuçları; Türkçe dışındaki anadillerinin kullanımının giderek ileri yaşlarda yaşayan diller haline gelme riski taşıdığını, Türkçe dışındaki anadillerinin yaşayabilmesi ve genç kuşaklara aktarılabilmesi için ciddi yasal, bürokratik, sosyal, ailesel tedbirlere ihtiyaç olduğunu göstermiştir.

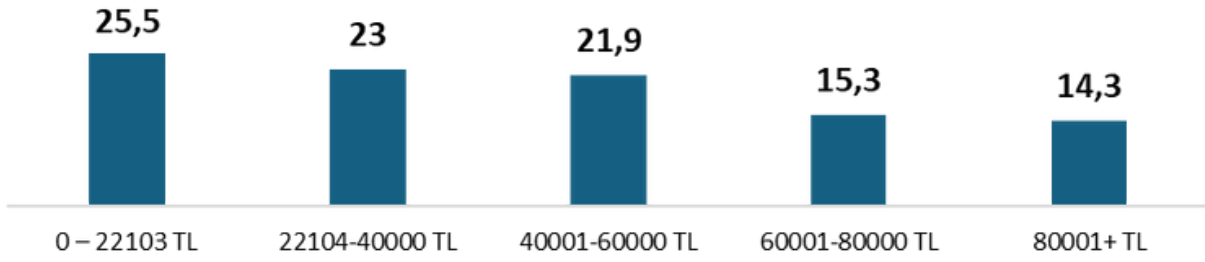
Çalışmaya katılan grubun %65,9'u Erkek, %33,5'i Kadın, %06'sı LGBTIQ+ katılımcılardan oluşmuştur.

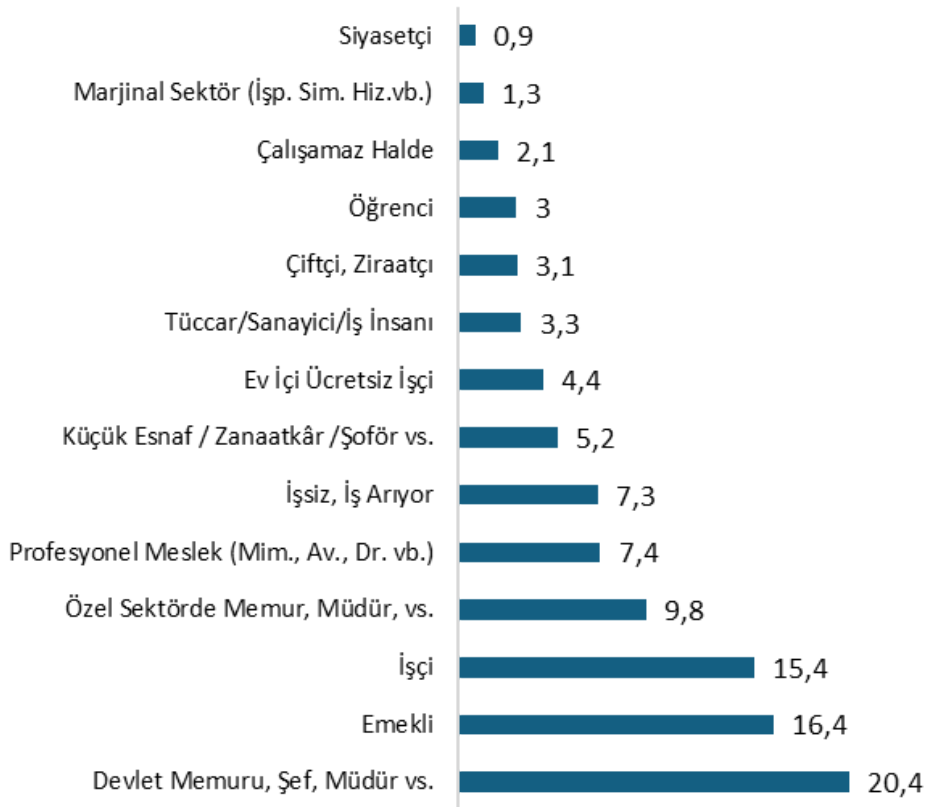
Orta yaş grubunun ağırlıkta ilgi gösterdiği çalışmaya 18-24 yaş grubundan katılanların oranlarının %4'te kalması dikkat çekerken araştırma grubunun yaş ortalaması 43,75 olarak tespit edilmiştir.

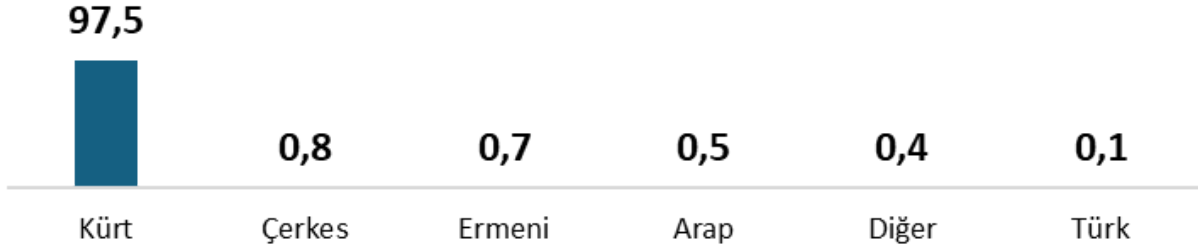
Araştırma grubunun Eğitim Durumuna baktığımızda %53,2'sinin Üniversite, %21,2'sinin Lise, %12,8'inin Lisansüstü mezunu olduğu görülmüştür.

Eğitim durumunun yüksekliğine karşın hane aylık gelirinin düşüklüğü dikkat çekmiştir; Zira araştırma grubunun %25,5'i 0-22103 TL hane aylık gelire sahip iken, %23'ünün 22104-40000 TL, %21,9'unun 40001-60000 TL aralığında hane aylık gelire sahip olduğu görülmüştür.

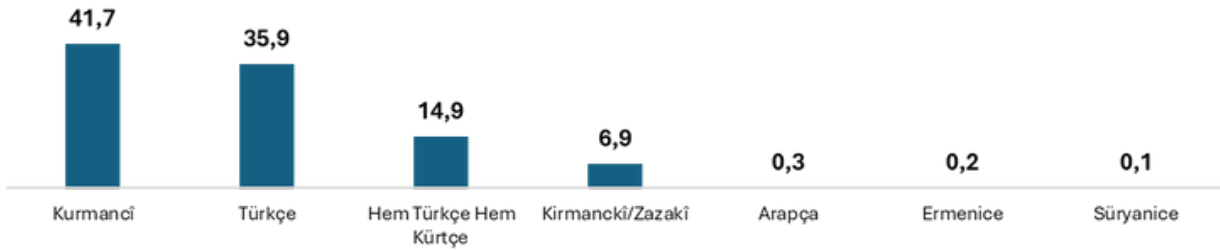
Yine %20,4'ü Devlet Memuru/Şef/ Müdür vs., %16,4'ü Emekli, %15,4'ü İşçi olduğunu bildirirken, çalışmaya katılanların toplamda %14,7'sinin gelir getiren herhangi bir işte istihdam edilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca; katılımcıların %16,8'i herhangi bir sosyal güvenceye sahip değilken, %42,8'i SSK'lıdır.

Araştırma konusuna ilişkin ilk soru “Kendinizi Etnik Kimlik Olarak Nasıl Tanımlarsınız?” sorusu olmuştur. Gelen yanıtlara göre %97,5’i Etnik Kökenim Kürt, %0,8’i Çerkes, %0,7’si Ermeni, %0,5’i Arap, %0,1’i Türk derken; aralarında Süryani, Gürcü, Laz, Rum, Oset gibi farklı etnik kimliklere sahip olanların da bulunduğu toplam %0,4’lük bir grup Diğer seçeneğinde gösterilmiştir.

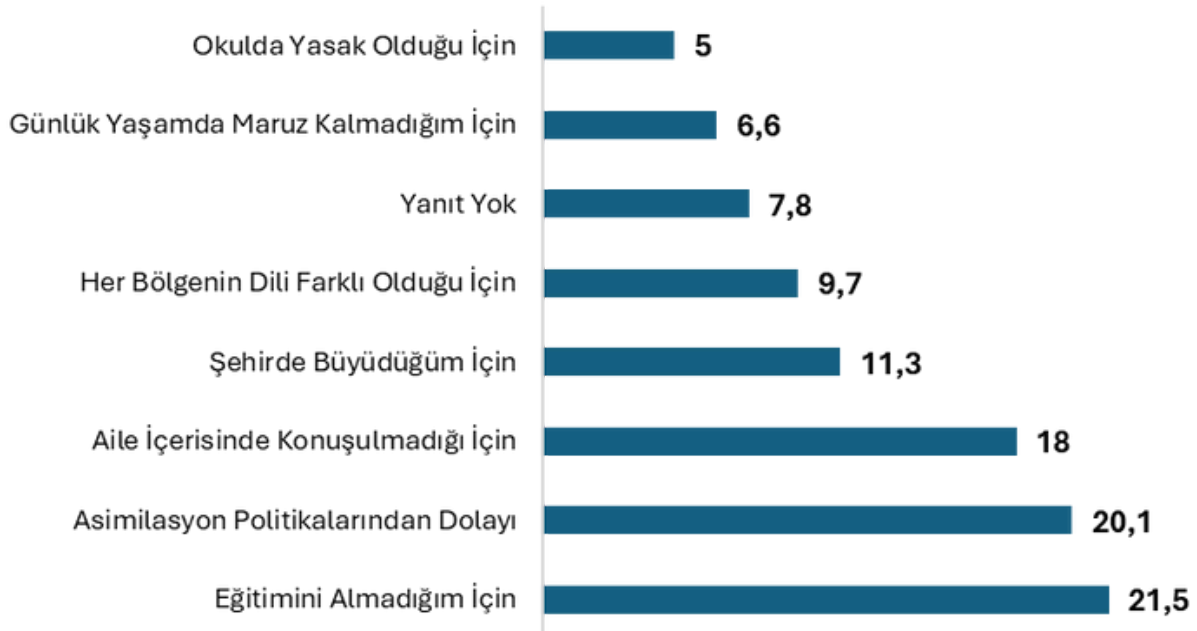
Öte yandan %80,4’ü Anadilim Kurmancî, %17’si Kirmançkî/Zazakî, %0,8’i Ermenice, %0,7’si Çerkezce demiştir. Buna karşın hane içinde/ailede ağırlıklı konuşulan dilin %41,7’si Kurmancî, %35,9’u Türkçe, %14,9’u Hem Türkçe Hem Kürtçe, %6,9’u Kirmanckî/Zazakî, %0,3’ü Arapça, %0,2’si Ermenice, %0,1’i Süryanice olduğu görülmüştür.

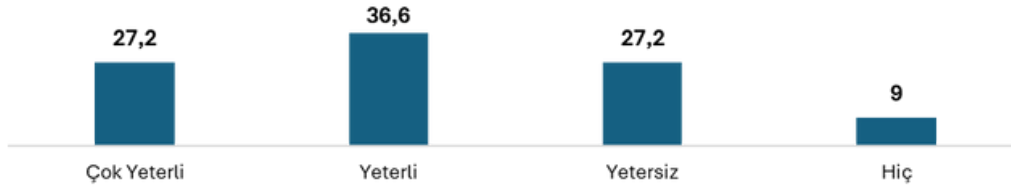

Anadilinin bilinebilme düzeyine ilişkin soruların ilkinin, “Anadilinizi Ne Düzeyde Anlayabiliyorsunuz? Sorusu oluşturmuştur. Gelen yanıtlara göre %33,9’u Çok Yeterli, %33,2’si Yeterli, %26,5’i Yetersiz düzeyde anlıyor iken, %6,4’ü Hiç anlamadığını kaydetmiştir.

Yetersiz ve Hiç Yanıtını veren görüşmecilere açık uçlu olarak “Anadilinizi Niçin Anlayamıyorsunuz?” sorusu da sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların %21,5’i Eğitimini Almadığım İçin, %20,1’i Asimilasyon Politikalarından Dolayı, %18’i Aile İçerisinde Konuşulmadığı İçin, %11,3’ü Şehirde Büyüdüğüm İçin, %9,7’si Her Bölgenin Dili Farklı Olduğu İçin, %6,6’sı Günlük Yaşamda Maruz Kalmadığım İçin, %5’i Okulda Yasak Olduğu İçin anlama sorunu yaşıyorum biçiminde yanıtlar vermişleridir.

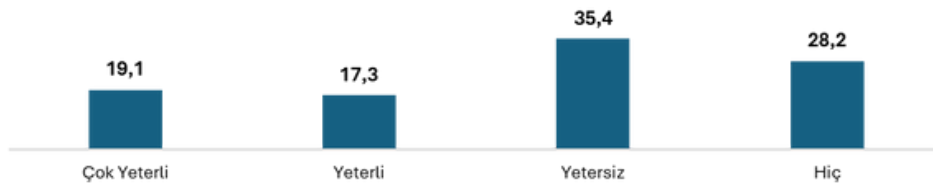

İkinci olarak “Anadilinizde Ne Düzeyde Konuşabiliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya %27,2 Çok Yeterli, %36,6’sı Yeterli, %27,2’si Yetersiz, %9’u Hiç yanıtını vermişlerdir. Yeterli konuşamama nedenleri için ise; %29’u Aile İçinde Konuşulmadığı İçin, %17,6’sı Çevremde Türkçe Konuşulduğu İçin, %13,9’u Anadilde Eğitim Almadığım İçin, %7,8’i Asimilasyon Politikalarından Dolayı, %6,9’u Anadilim Yasaklı Olduğu İçin yanıtlarını vermişlerdir.

Üçüncü olarak “Anadilinizde Ne Düzeyde Okuyabiliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Buna göre %21,9 Çok Yeterli, %25’i Yeterli, %31,1’i Yetersiz, %22,1’i Hiç yanıtını vermiştir. Açık uçlu yanıtlara göre okuyamama ya da yetersiz okuma sorununun nedenleri için; %54’ü Anadilde Eğitim Almadığım İçin, %10,2’si Eğitim Dili Olmadığı İçin, %6,7’si Anadilimde Yazılan Kitaplara/Materyallere Ulaşamadığım İçin, %4,7’si Asimilasyon Politikalarından Dolayı Yanıtlarını vermişlerdir.

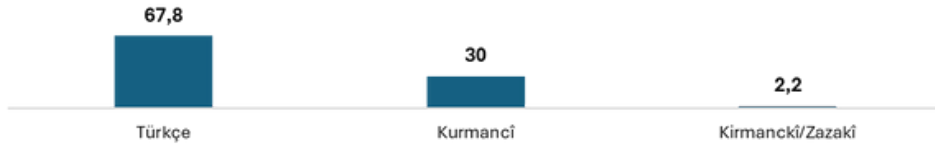

Dördüncü olarak Anadilinizde Ne Düzeyde Yazabiliyorsunuz? sorusu yöneltilmiştir. Buna göre %19,1 Çok Yeterli, %17,3’ü Yeterli, %35,4’ü Yetersiz, %28,2’si Hiç yanıtını vermiştir. Yazamam yada yazma yetersizliğinin nedeni olarak %42,9’u Anadilde Eğitim Almadığım İçin, %29,2’si Eğitim Dili Olmadığı İçin, %5,3’ü Ailem Öğretmediği İçin, %4,2’si Alfabeyi Bilmediğim İçin. Yanıtlarını vermişlerdir.

Nerede ise her 4 katılımcıdan 3'üne yakını üniversite mezunu olan araştırma grubumuzun verdiği yanıtlardan anlaşılacağı üzere okuyabildiğini ve yazabildiğini bildirenlerin oranı, anlayabilen ve konuşabilenlere oranla ciddi düşüş göstermiştir. Bunun en temel nedeni anadilinde okuma yazma öğrenme olanaklarının sınırlılığı gibi görünmektedir. Ayrıca her dört durum için katılımcılara “neden bilemediklerine” dair sorulan açık uçlu sorulara gelen yanıtlar bu sınırlılığın ağırlıklı olarak yasal anayasal ve politik niteliklerden kaynaklı olduğunu göstermiştir.

Anadilinin konuşulma sıklığına ilişkin ise ilk olarak araştırma grubuna “Hanenizde Anadilinizi Ne sıklıkta Konuşuyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre Anadilini hanede Her Zaman konuşanların oranı %45,1 iken, %32,1’i Ara sıra, %9,2’si Nadiren, %13,6’sı Hiç konuşmadıklarını bildirmiştir.

Yine araştırma grubunun %67,8’i Sokakta/Sosyal Hayatta Türkçe konuştuğunu, %30’u Kürtçe’nin Kurmancî Lehçesini, %2,2’si Kürtçenin Kirmançkî/Zazakî lehçesini sokakta çoğunlukla konuştuğunu bildirmiştir. Yanıttan da anlaşılacağı üzere her 3 kişiden sadece biri sokakta/Sosyal hayatında anadilini kullanmaktadır.

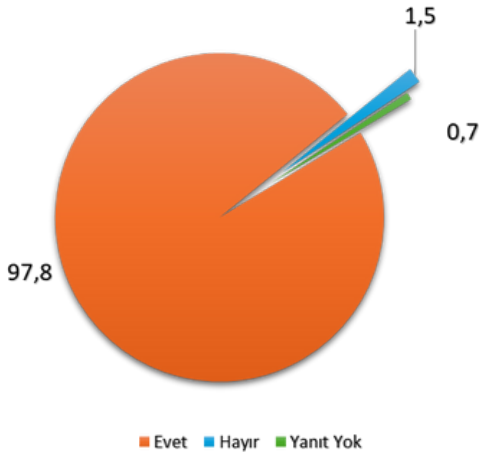
Araştırma grubuna Araştırma grubuna Hane İçinde Kimler/Hangi Yaş Grupları Ne Sıklıkla Anadilini Konuşuyor? sorusu da yöneltilmiştir.

HANE İÇİNDE KİMLER/HANGİ YAŞ GRUPLARI NE SIKLIKLA ANADİLİNİ KONUŞUYOR? (%)						
	Çok Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiç	Yok	TOPLAM
ANNE	69,80%	15,40%	7%	5,40%	2,30%	100%
BABA	70%	14,50%	7,30%	3%	5,20%	100%
0-5 YAŞ	18,50%	20,70%	26,20%	19,80%	14,80%	100%
6-11 YAŞ	18%	24,20%	24%	22,50%	11,30%	100%
12-17 YAŞ	22,40%	26,40%	22,80%	16,70%	11,60%	100%
18-24 YAŞ	34,10%	24,20%	18,20%	16,30%	7,10%	100%
25-34 YAŞ	45,60%	24,30%	12,20%	11,40%	6,50%	100%
35-44 YAŞ	56,10%	19,10%	7,50%	9,10%	8,10%	100%
45-54 YAŞ	63,80%	15,40%	7%	6,70%	7%	100%
55-64 YAŞ	76%	6,50%	4,30%	8,40%	4,90%	100%
65+ YAŞ	77,90%	5,30%	4,80%	5,30%	6,80%	100%

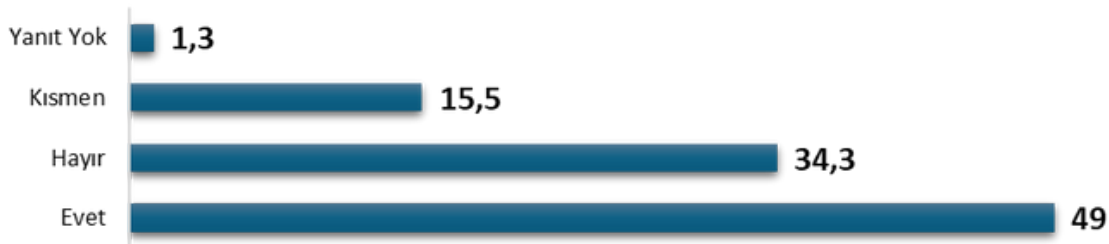
Yanıtlardan da anlaşılacağı üzere yaş büyüdükçe hanede anadilini konuşanların oranı artarken 11 yaş her 5 çocuktan biri bile hanesinde anadilini sıklıkla kullanmamaktadır. Bu durum anadilinin kullanım yaygınlığının yakın kuşaklardan itibaren dramatik biçimde azalacağını bize göstermektedir.

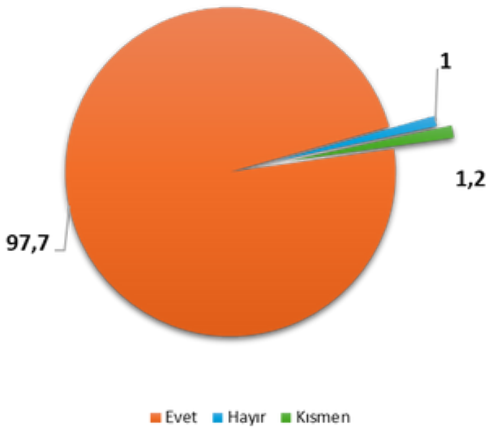
Araştırma grubuna Çocuğunuz Şimdiye Kadar Anadilinde Kurs veya Okulda Herhangi Bir Eğitim Aldı Mı?" sorusu da yöneltilmiştir. Bu soruya sadece %17,7'si Evet yanıtını vermiştir. Bu %17,7'sinin ise sadece %25'inin okulda seçmeli ders olarak aldığı bildirilmiştir.

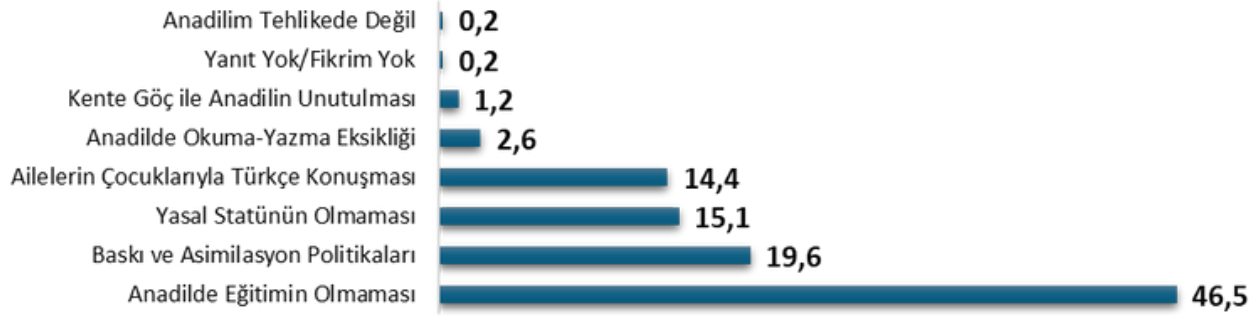
“Çocuğunuzun Anadilinde Eğitim Görmesini İster Misiniz?” sorusuna ise %97,8 gibi ezici bir çoğunluk Evet, %1,5’i ise Hayır yanıtlarını vermişlerdir.

Araştırma grubuna ayrıca “Çocuğunuz İçin “Anadilinde Konuşur İse Ayrımcılığa Uğrar” Kaygısını Duyuyor Musunuz?” sorusu da yöneltilmiştir. Araştırmaya katılanların ağırlıklı olarak yaşadığı kentler Kürt nüfusun yoğun olduğu bölge illeri olmasına karşın bu soruya katılımcıların %49’u Evet, %34,3’ü Hayır, %15,5’i Kismen yanıtlarını vermişlerdir.

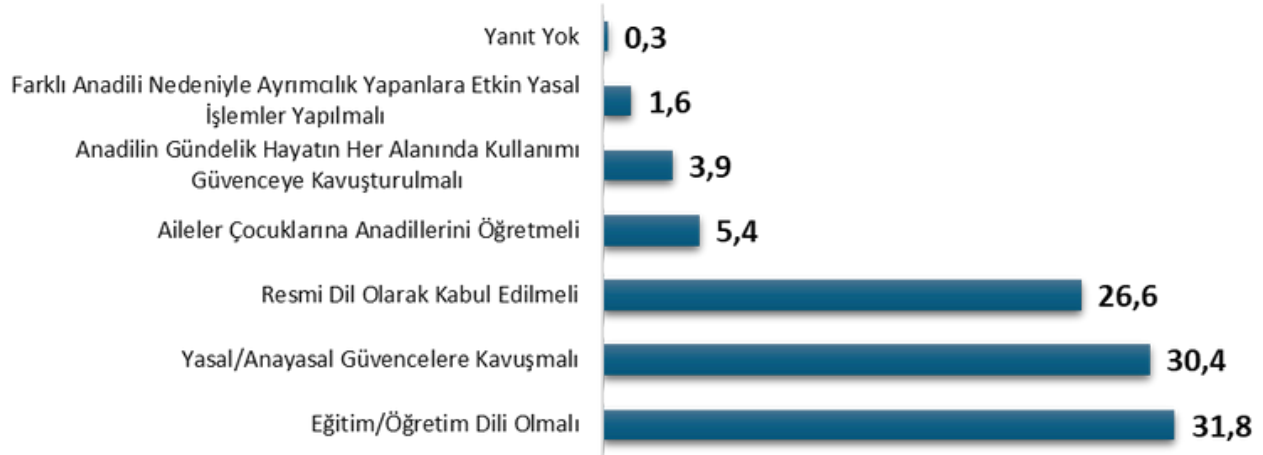
Yine “Anadilinizin Korunması ve Geliştirilmesi Gerektiğini Düşünüyor Musunuz?” sorusuna katılımcıların %97,7’si Evet demiştir.

Açık uçlu olarak sorulan “Anadilinizin Varlığını Sürdürmesi Önünde En Büyük Tehlike Sizce Nedir? Sorusuna ise katılımcıların %46,5’i Anadilde Eğitimin Olmaması, %19,6’sı Baskı ve Asimilasyon Politikaları, %15,1’i Yasal Statünün Olmaması, %14,4’ü Ailelerin Çocuklarıyla Türkçe Konuşması, biçiminde yanıtlar vermişlerdir.

AŞAĞIDA YER ALAN KURUMLARDA VEYA ORTAMLARDA ANADİLİNİZ İLE İLGİLİ BİR AYRIMCILIĞA MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? (%)						
	Çoğunlukla	Ara Sıra	Nadiren	Hiç	Yanıt Yok	TOPLAM
Devlet Daireleri	67,90%	14,90%	5,40%	3,30%	8,40%	100%
Sosyal Çevre	21,90%	23,50%	14,60%	12,50%	27,50%	100%
Sosyal Medya	35,30%	20,50%	9,20%	5,80%	29,30%	100%
İş Ortamı	29,10%	18,80%	12,10%	11,10%	28,90%	100%
Aile/Akraba	3,90%	5,80%	15,10%	35,70%	39,50%	100%
Yaşanılan Kent	19,50%	16%	14,70%	18,10%	31,60%	100%
Sağlık Kurumları	45,10%	17%	11,40%	4,40%	22%	100%
Eğitim Kurumları	55,20%	12,40%	7,20%	4%	21,20%	100%
Toplu Taşıma	26,40%	19,40%	14,60%	11,50%	28,20%	100%
Eş/Dost	4,40%	8,20%	18,40%	30,50%	38,50%	100%

“Aşağıda Yer Alan Kurumlarda veya Ortamlarda Anadiliniz ile İlgili Bir Ayrımcılığa Maruz Kaldığınızı Düşünüyor Musunuz?” sorusuna gelen yanıtlardan anlaşılacağı üzere anadilinden kaynaklı ayrımcılığa en çok devlet daireleri ve kurumlarında uğranılmaktadır.

Açık uçlu olarak sorulan “Anadilinizin Korunması ve Geliştirilmesi İçin 1. Öncelik Olarak Ne Yapılmasını Önerirsiniz?” sorusuna gelen öncelikli öneriler ise şu biçimde olmuştur; katılımcıların %31,8’i Eğitim/Öğretim Dili Olmalı, %30,4’ü Yasal/Anayasal Güvenceye Kavuşmalı, %26,6’sı Resmi Dil Olarak Kabul Edilmeli.

Aynı soruya gelen 2. Ve 3. Öncelik yanıtları ve diğer yanıtların ayrıntıları raporda grafikler ve tablolarla detaylandırılmıştır.

Çalışmanın PDF formatındaki raporu www.sahamerkezi.org adresinde erişilebilir durumdadır.

Bizi Takipte Kalınız!..

/sahamerkezi

